

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 608 sahifa,
16-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Tinglovchilarga axloqiy-estetik tarbiya berishda notiqlik madaniyatini shakllantirishning samaradorlik ko'rsatkichlari	10
Fazliddin Abdunabiyevich Abdurazaqov	
Professor-o'qituvchilarning ilmiy-pedagogik salohiyatini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari	15
Maxmudov Qudratbek Shavkat o'g'li	
Orfografik kompetensiyaning mohiyati va boshlang'ich sinflarda shakllanish bosqichlari	21
Abduvaliyeva Nodira Alisherovna, Mo'minjonova Gulnoraxon Abdupatto qizi	
Tabiiy fanlarni o'qitishda uch o'lchamli vizualizatsiyalarning boshlang'ich ta'limdagi ahamiyati	25
Nabijonova Feruza Valijon qizi	
Loyiha texnologiyasi asosida bo'lajak o'qituvchilarda ijtimoiy tashabbuskorlikni rivojlantirish mazmuni	28
O'rinova Nilufar Muxammadovna	
Sinfdan tashqari o'qish darslarida badiiy asar bilan ishlashning kompetensiyaviy yondashuv asosidagi metodikasi	32
Qilichova Billura Yorqinxuja qizi, Homidov H. K.	
Kasbiy-kommunikativ madaniyat fenomenining pedagogik talqini va rivojlanish tendensiyalari	37
Tashpulatova Nodira Olimjon qizi	
Tabiiy fanlarni o'qitishda kompetensiyaviy yondashuv	41
Umbarova Nasiba Xolboy qizi	
Xorijiy tillarni o'rganishda shaxs nutqining shakllanishida psixolingvistikaning ahamiyati	44
Ahmedov Shavkat Asadilloevich, Ataboev Navruz Ilhombek o'g'li	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matnni tushunish va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi (PIRLS dasturi misolida)	47
Abduraxmanova Charos Burxanovna	
Lesson Planning in English Language Teaching at Technical Universities	51
Aitbaeva Nursuliu Tairbekovna	
Lingvistik intellekt asosida individual o'qitish yondashuvining samaradorligi	55
Allanazarova Sadoqat Azimovna	
Xorij tadqiqotlarida zamonaviy oila transformatsiyasida farzandlar taraqqiyotining ijtimoiy-psixologik asoslari	59
Bo'riyeva Mahbuba Shavkatovna	
Теоретико-методологические подходы к изучению эмоциональных концептов в литературе: (на материале английских и немецких фразеологизмов)	63
Сайёра Улашевна Тагаева, Азиза Анкаевна Уразкулова	
The Importance of Forming a Schedule for High School Students	67
D. T. Atabayeva, X. I. Abduraymova	
Milliy cholg'u ansambllari orqali o'quvchilar musiqiy dunyoqarashini shakllantirish	70
Dadamirzayeva Gulshanoy To'lanjon qizi	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida ma'naviy-axloqiy tarbiyaga yondashuvning texnologik xususiyatlari ...	75
Jumanov Sherzod Saloyevich	
Adabiyot darsliklari uchun yangi o'zbek adabiyoti namunalarini saralashning ilmiy-metodik asoslari	78
Musaboyeva Zulfira Iqboljon qizi	
Maktab geometriyasida ko'pyoqlilar mavzusini o'rganishning innovatsion usullari	83
Pirlepsov Umrbek Baxtiyor o'g'li	
Generativ AI vositalarining mustaqil ta'lim jarayonidagi didaktik funksiyalari	86
Qahramonova Xumora Qahramonovna	
O'quvchi-sportchilar uchun individual mashg'ulot yuklamalarini avtomatik rejalashtirish va optimallashtirish imkoniyatini yaratish ahamiyati	91
Qosimov Faxriddin Jo'raqulovich	
Когнитивный диссонанс как социально-психологический феномен в контексте высшего образования: теоретический анализ	95
Мансурова Гульмира Рафаэловна	

Регуляторный произвол или необходимый порядок? Влияние новых регуляторных механизмов на свободу расследовательской журналистики	101
Рауфова Озода	
Qizlar tarbiyasida mahalla–oila–maktab hamkorligi mexanizmlari	105
Choriyeva Dildora Ismat qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini individuallashtirishning samaradorligi: kompetensiyaviy yondashuv asosida	109
Tangriyev Abdulkarim Tovashevich	
O'qish savodxonligi darslarida matn bilan ishlash orqali o'quvchilarda muammoli vaziyatlarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantirish texnologiyasi.....	114
Boymurodova Nodirabegim Bahodir qizi	
Raqamli transformatsiya sharoitida STEAM ta'limi orqali talabalarda tanqidiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirish	120
Kozimova Mehriniso Akbarali qizi	
Oliy ta'limda kvest texnologiyasi yordamida fizika fanining murakkab tushunchalarini o'zlashtirish samaradorligini oshirish metodikasi.....	125
O'rinboyeva Kumushoy Sultonbek qizi	
Tasvirlarga raqamli ishlov berish texnologiyalari va ularning amaliy qo'llanilishi	129
Sharipov Nodir Botir o'g'li	
Management of Medical Emergencies in Outpatient Dental Clinics.....	133
Adurazzoqov Kamoliddin, Umarov Maruf, Buzrukzoda Javohir	
Psixologik farovonlikning asosiy komponentlari, ta'sir qiluvchi omillar va zamonaviy baholash usullari	138
Aliyev Samariddin Murotali o'g'li	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	142
Boymurodova Sadoqat Istam qizi	
O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi.....	146
Gadoymurodova Kamola Sunnatullojevna	
Oilada bola tarbiyasining ahamiyati va uning shaxs kamolotiga ta'siri	151
Galdiyeva Mehribon Durdiyevna, Oilimova Mushtariy Xaydarali qizi	
Art-pedagogika vositasida boshlang'ich sinf o'quvchilarida estetik dunyoqarashni shakllantirishning pedagogik ahamiyati	154
Gulboyev Akbar Tuxtayevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy tadbirlar orqali vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish	158
Homidov Husniddin Kupaysinovich, Yusupova Gulzor Yunusjon qizi, Norbekova Sevinch Musurmon qizi	
Bone-Grafting Materials in Oral Surgery: Classification, Biological Properties, and Clinical Application	161
Jumaqulova Mashhura Alishevovna, Buzrukzoda Javohir Davronovich	
Mediatsiya va o'qib tushunish kompetensiyasi o'rtasidagi o'zaro aloqadorlik	166
Karimova Dilyoraxon Raximjon qizi	
Using STEM Technologies to Foster Rational Thinking in the Dentistry	169
Khonimqulov Javlon, Burkhonova Zарафруз	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini montessori metodikasi vositasida til o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish usullari modeli.....	173
Mahbuba Yusupova Rustam qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda tayanch kompetensiyalarni integrativ yondashuv asosida shakllantirish metodikasining samaradorligi.....	177
Nasimova N. Q.	
Analysis of Scanning Techniques Used in Orthodontic Dentistry	182
Nasrullayev Javlonbek Tal'atonovich, Rahimberdiyev Rustam Abdunosirovich	
Zamonaviylik - ta'lim konsepsiyasida asosiy mezon sifatida	187
Ochilova Gulnoza Odilovna	
O'qish savodxonligi darslarida xalq og'zaki ijodidan foydalanish metodikasi	191
Qahhorova Sojida Bahodir qizi, Zokirov Javoxir G'aybullo o'g'li	
Diqqat va xotira jarayonlarida raqamli texnologiyalarning roli	196
Salomova Nargiza Sattorovna	
Talabalarda kasbiy refleksiya rivojlanishiga ta'sir etuvchi psixologik omillarning empirik tahlili.....	200
Shukurova Nargiza Ikramovna	

Gimnastikachi qizlarda egiluvchanlik jismoniy sifatini rivojlantirish jarayonida shikastlanishlarning oldini olish	205
Sultanova Musharafxon Xudoyqul qizi	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda ekologik bilimlarni raqamli texnologiyalar yordamida rivojlantirish ...	210
Sayfetdinova Dildora Ikramitdinovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishida shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari, imkoniyatlari va yo'nalishlari	216
Uralova Nurxon Maxadovna	
Naqshbandiya qadriyatlarini bo'lg'usi o'qituvchi shaxsini shakllantirishdagi o'rni	220
Xalmuxamedova Maxbuba Aslanovna	
Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanishning ilmiy-metodik asoslari	223
Xo'jamberdiyeva Maftuna Norqobilovna, Sanaqulova Sevinch Baxtiyor qizi	
Developing Logical Thinking via the Use of STEM Technology	226
Yarmuhammedov Nabijon Navruzovich, Burkhonova Zarafuz	
Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion metodlardan foydalanishning ahamiyati	229
Yo'ldoshboyeva Zulfiya Ravshan qizi, Jumayev Abdilxakim Turdiyevich	
Значение предмета физического воспитания и спортивной метрологии в физическом воспитании молодежи	233
Маматкулов Равшанжон Солижонович	
Аксиологические аспекты диалога культур в романе Сухбата Афлатуни "Рай Земной"	237
Чернова Татьяна Алексеевна, Худойназаров Сардорбек	
Maktab boshqaruvida ilmiy asoslangan yondashuvlarni joriy etishning pedagogik shart-sharoitlari	240
Akbutayeva Gulasal Uzoq qizi	
Features of Verbal and Non-Verbal Communication in Teaching Foreign Languages in Higher Education Institutions	248
Gulnoza Aslamovna Azimkulova	
Chaenomeles Japonica (Thunb.) Lindl. Ex Spach mevalaridan ajratib olingan polifenol va pektin komplekslarining ichak mikrobiotasi, oksidlovchi stress va immun javobga ta'sirini molekulyar-biologik usullar asosida tadqiq etish	251
Ergasheva Nigora G'ayratovna	
Contemporary Linguodidactic Trends in Teaching English in Higher Education	259
Khudoyarova Ziyoda Maratovna	
Yuqori sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning muammo va imkoniyatlari	264
Layloxon Xabibullayeva Tursunali qizi	
Raqamli sport pedagogikasi va bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish omillari	269
Matvapayev Azizbek Gaibnazar o'g'li	
Sun'iy intellektga qaramlik: raqamli addiksiya evolyutsiyasining yangi bosqichi	273
Mo'minxo'jayeva Zuhra Alimjon qizi	
Linguo-Cognitive Modeling of The Relationship Between Life and Death In Literary Texts: a Comparative Analysis (Based on 20 th -Century English and Karakalpak Works)	279
Najimova Perizad Arslanbay qizi	
Talabalar intellektual qobiliyatini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	283
Shodiyeva Charos Ravshan qizi	
Ta'limiy o'yinlar vositasida ko'zi ojiz bolalar nutqidagi kamchiliklarni korreksiyalashga qaratilgan mashg'ulotlarining asosiy bosqichlari	286
Xaytova Farida Kuchkarovna	
Raqamli va an'anaviy o'qish: qiyosiy tahlil	292
Mashrapova Sevara Xabibovna	
Mustahkam oila qadriyatlari va ularning zamonaviy jamiyat rivojiga ta'siri	296
Soyibova Bonu O'tkir qizi	
Sog'lom turmush tarzini shakllantirishning pedagogik mohiyati	301
Xoliqov Farxod Karomatillo o'g'li	
Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalar: sun'iy intellekt vositalaridan oqilona foydalanish metodikasi ...	305
Aminov Shavkatjon Sobir o'g'li, Abdusattarova Muhlisaxon Foziljon qizi, Berdiyaroova Jasmena Sherzodjon qizi	
Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichidagi dzyudochilarda koordinatsion qobiliyatlarni shakllantirishning samarali vositalari	311
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	

Mediatsiya va o'qib tushunish kompEtensiyasi o'rtasidagi o'zaro aloqadorlik.....	315
Karimova Dilyoraxon Raximjon qizi	
Xorijiy tillarda yozma ish turlarini o'rganishning o'ziga xos jihatlari	319
Omonova Sarvinoz	
Can Duolingo Reduce Speaking Anxiety: A Literature-Based Analysis	322
Qodirqulova Ra'no	
Kommunikativ yondashuv asosida o'quvchilarning chet tilida muloqot qilish ko'nikmalarini takomillashtirish	326
Sa'dullayeva Shahzoda Nuriddin qizi	
Zamonaviy psixologning kasbiy kompetensiyasi: krizisli vaziyatlarda ishlash texnologiyalari.....	330
Shirinov Otabek Tuvalovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishida shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari, imkoniyatlari va yo'nalishlari	333
Uralova Nurxon Maxadovna	
Иммерсивные технологии в обучении русскому языку как иностранному: современные подходы и перспективы	337
Абдусаламова Адиба Каримджановна	
Инновационная методика интенсивного обучения студентов филологического направления русскому языку в сопоставлении с узбекским языком	340
Касимов А. Б.	
Basketbolchilarning jamoaviy texnik harakatlarini takomillashtirish.....	344
Mirzayev Xusniddin Abdusattor o'g'li	
Boshlang'ich sinflarda zamonaviy o'qitish usullari.....	348
Alimjanova Matlyuba Yunusovna	
Socio-Psychological Mechanisms of Child Protection From Violence: International Experience and the Practice of Uzbekistan.....	351
Ganiev Maksudjon Najim ugli	
Malaka oshirish jarayonida maktab o'qituvchilarining metodik kompetentligini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	357
Gafforova Sarvinoz Asrorovna	
Chap qo'li yetakchi o'quvchilarni o'qitishda neyropedagogik yondashuvning pedagogik mohiyati va asosiy tushunchalari	361
Rashidov Abduaziz Abduvali o'g'li	
XIX asr oxiri – XX asr boshlarida jadidchilik harakatining Qashqadaryoga kirib kelishi va uning ta'lim tizimiga oid tarixiy-pedagogik ildizlari	369
Sulaymonova Nilufar O'tkir qizi	
Снижение коммуникативной тревожности студентов-филологов средствами театральных упражнений в обучении немецкому языку	372
Галиуллов Марат Анварович	
Педагогические условия совершенствования дидактических моделей обучения студентов в цифровой образовательной среде	376
Рахматова Нигина Исломовна	
O'smirlarda internet tobeligi namoyon bo'lishining shaxs xususiyatlariga ta'siri.....	380
Djuxonova Noxida Xayotjonovna	
Tarix darslarida "Educaplay" interaktiv o'yinlaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari.....	384
Eshankulova Ma'mura Davlatovna	
Yangi O'zbekistonda nogironligi bo'lgan shaxslarning ijtimoiy faolligini ta'minlash: falsafiy tahlil va milliy dastur istiqbollari	388
Jurayeva Mushtariy Muxaydinovna	
"Neyropsycore / Bo'g'irsoq" kompyuterlashtirilgan dasturi asosida 6-9 yoshli bolalarda eshituv-so'z-mantiqiy xotirani rivojlantirish samaradorligi.....	392
Mirzajonova Eleonora Topvoldiyevna	
Texnika oliy ta'limida o'qitishning metodologiyasi: zamonaviy yondashuvlar va samarali pedagogik texnologiyalar	395
Numonjonov Shoxzodbek Dilshodjon o'g'li	
Raqamli ta'limda fizika o'qitish metodikasini takomillashtirish modeli	401
Sh. A. Saidova, J. J. Kamolov	

Tanqidiy fikrlash ko'nikmalarining yozuv kompetensiyasini shakllantirishdagi o'rni.....	410
<i>Jo'rayeva Zuhra Kamoliddin qizi</i>	
Integrativ o'qitish samaradorligini oshirishning pedagogik shart-sharoitlari mazmuni.....	414
<i>Kamola U. Mirzayeva</i>	
Oliy ta'lim tizimida dasturiy-konseptual modellashtirishning epistemologik va metodologik asoslari	419
<i>Muydinjonov Ziyodjon Rafiqjon o'g'li</i>	
Imom G'azzoliyning farzand tarbiyasiga oid qarashlarini zamonaviy pedagogikaga joriy etish shart-sharoitlari.....	423
<i>Nabiyeva Aziza Komil qizi</i>	
Parsial o'quv dasturlarining pedagogik mazmuni, tuzilishi va boshlang'ich ta'lim metodikasidagi nazariy asoslari	429
<i>Saydillayeva Mehrinaz Bahodir qizi</i>	
FabLab va MakerSpace texnologiyalari asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida texnik ijodkorlikni shakllantirish metodikasi	434
<i>Xudaykulova Saida Zakirovna</i>	
The Role of Qualified Teachers in Students' Career Choices.....	441
<i>Karimov Dostonjon Karimovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida zoologiya fanini mediatexnologiyalardan foydalanib o'qitish shart-sharoitlari	446
<i>Kalandarova Dilnoza Samandarovna</i>	
Koxlear implantatsiyadan keyingi bolalarni oila muhitida eshituv-bilish rehabilitatsiyalash strategiyalari va ularning samaradorligi	451
<i>Amatjanova Moxinur</i>	
Fanlararo yondashuv asosida ta'lim jarayonida ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni tarbiyalash metodikasi	455
<i>Anorboyev Bekmurod Dilmurod o'g'li</i>	
Koxlear implantli bolalarni inklyuziv ta'limga moslashtirishning pedagogik shart-sharoitlari	459
<i>Atamirzayeva Zebunniso Baxtiyor qizi</i>	
Globallashuv va raqamli jamiyat sharoitida umummadaniy kompetentlik tushunchasining transformatsiyasi	464
<i>Baydjanova Dinora Karimovna</i>	
Akmeologik yondashuv asosida pedagoglarning kasbiy intellektual salohiyatini rivojlantirish	469
<i>Boltayeva Qambar Abdullayevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning konseptual asoslari	474
<i>Egamberdiyev Oyatillox Alisher o'g'li</i>	
Global ta'lim makonida raqamli kompetentlikni rivojlantirish: zamonaviy muammolar va innovatsion yechimlar	478
<i>Fazilova Zumrad Axmadovna</i>	
Immunitet tizimining yaxshi rivojlanishida jismoniy mashqlarning o'rni va ahamiyati	481
<i>Jurayev Bobomurod Ramazonali o'g'li</i>	
Project-Based Learning in Professional Education	485
<i>Mukhtarova Nozima Kuchkarovna</i>	
Yuqori sinf o'quvchilarida axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	488
<i>Muxammadiyev Baxtiyor Jurayevich</i>	
Texnika oliy ta'limida o'qitishning metodologiyasi: zamonaviy yondashuvlar va samarali pedagogik texnologiyalar	493
<i>Numonjonov Shoxzodbek Dilshodjon o'g'li</i>	
Boshqa sohalardagilarga ingliz tilini o'rgatishda innovatsion texnologiyalar	499
<i>Sardorova Mashxura Maxsudbekovna</i>	
Loyihaviy ta'lim texnologiyasining o'quvchilar mustaqil o'quv-izlanish faoliyatini rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlari	502
<i>Suyunova Marjona Xudoyshukur qizi</i>	
Individual Diagnosis of Genre and Spelling Errors in Mother Tongue Lessons Through AI Programs.....	506
<i>Tukhtayeva Muqaddas Olimovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirishning nazariy va konseptual asoslari	510
<i>Xolmatov Oybek Orifovich</i>	
The Role of a Rubric in Assessing the English Skills of Learners with Visual Impairments	514
<i>Sharipova Yoqut Qudratillayevna</i>	

Сущность, структура и содержание конфликтологической компетентности как компонента профессиональной культуры будущего педагога.....	518
Мирзабдуллаева Дилхумор Эркиновна	
Мнемотехника как средство формирования устной речи детей дошкольного возраста на занятиях английского языка.....	523
Исроилова Шохсанам Учкунжон кызы, Мирзатова Гульшода Худойбердиевна	
Социально-экономические факторы, влияющие на состояние психологического здоровья личности.....	529
Собиров Абдулазиз Абдурузиқович	
Мaktabgacha ta'lim jarayonida kriptologik yondashuv vositasida ijodiy intellektni shakllantirish texnologiyasi.....	533
Munisa Topilova Miravzalovna	
Проектирование интеллектуальных систем управления и разработка их программного обеспечения.....	536
Холматов Камолиддин Икромиддинович	
Metacognitive Approaches in Error Correction: Methods and Pedagogical Technologies for Developing Metacognitive Competence in Future German Language Teachers.....	539
Khasanova Ozodakhon Kurvonali kizi	
Informatikaning nazariy asoslari fanining mazmuni va unga qo'yilgan me'yoriy-huquqiy talablar.....	544
Shirinov Feruzjon Shuxratovich, Yuldasheva Gulsanam Odiljon qizi	
Передовые методы обучения студентов на занятиях по русскому языку в неязыковых вузах.....	547
Джалалова Сайёра Мирхайдаровна	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga miqdorlarni o'rgatishda axborot texnologiyalaridan foydalanish.....	552
Rashidova Marjona Sadridin qizi	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining tarix fanidagi didaktik imkoniyatlari va ulardan foydalanish metodikasi... ..	557
Samarov Faxriddin Uralovich	
Bo'lajak o'qituvchilarda kreativ tafakkurni rivojlantirishning psixologik-pedagogik asoslari.....	562
Axmedov Muxomod-Umar Baxridinovich	
Ijtimoiy intellekt rivojlanishining psixologik determinantlari samaradorligini baholash va amaliy tavsiyalar	567
Esanboyev Qahramon O'ktamovich	
Informatika o'qitishda xalqaro tajribalarni qo'llash.....	571
Madraximov Shuxratjon Shukurovich, Madraximova Maxfuza Axmedovna	
Raqamli transformatsiya sharoitida maktab rahbarlarining qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantirish.....	575
Musurmanova Shodiya Xolmurovatovna	
Ta'lim-tarbiya jarayonini lingvo-didaktik modellashtirishning pedagogik shartlari.....	579
Ollaberganova Sanobar Xamidovna	
Talabalar prokrastinatsiyasining ijtimoiy-psixologik konseptualizatsiyasi: tarixiy-nazariy tahlil.....	583
Raimdjanova Gulasal Baxtiyor qizi	
Ijtimoiy kompetensiya - maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga muvaffaqiyatli adaptatsiya qilishning pedagogik sharti.....	590
Tanrbergenova Dildora Mubora qizi	
Ichki ishlar organlari xodimlarida stressni boshqarish va psixologik barqarorlikni rivojlantirish.....	595
Turdialiyev Nurmatjon Olimjon o'g'li	
Zamonaviy yoshlar ruhiyati: akademik stress, o'quv motivatsiyasi va talabalarning muvaffaqiyat strategiyalari.....	598
Xakimova Sarvinov Sharifjon qizi	
Oliy ta'limda talabalar ijodiy salohiyatini shakllantirishda pedagogik innovatsiyalarning o'rni va imkoniyatlari.....	604
Yuldashev Abdurauf Ro'zmatjonovich	

TA'LIM-TARBIYA JARAYONINI LINGVO-DIDAKTIK MODELLASHTIRISHNING PEDAGOGIK SHARTLARI

Ollaberganova Sanobar Xamidovna

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti,
filologiya fanlari nomzodi, professor

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim-tarbiya jarayonini lingvo-didaktik modellashtirishning pedagogik shartlari yoritilgan. Xalq og'zaki ijodi (folklor) misolida mazkur jarayonni amalga oshirish muayyan pedagogik shart-sharoitlarni talab etishi, lingvo-didaktik model shunchaki til qoidalarini o'rgatish emas, balki tilni madaniyat va ma'naviyat bilan uzviy bog'liqlikda taqdim etishi kerakligi aks ettirilgan.

Kalit so'zlar: xalq og'zaki ijodi, folklor, ta'lim-tarbiya, lingvo-didaktik modellashtirish, ertak va rivoyatlar, qo'shiq, topishmoq, maqollar.

Abstract: This article reflects the pedagogical conditions for linguo-didactic modeling of the educational process. Using examples from folklore (oral folk creativity), it emphasizes that implementing this process requires specific pedagogical conditions. It also highlights that a linguo-didactic model should not merely teach language rules but should present language in close connection with culture and spirituality.

Key words: folklore, oral folk creativity, education, linguo-didactic modeling, fairy tales and legends, songs, riddles, proverbs.

Аннотация: В данной статье отражены педагогические условия лингводидактического моделирования образовательного процесса. На примере устного народного творчества (фольклора) подчёркивается, что реализация данного процесса требует определённых педагогических условий. Также отмечается, что лингводидактическая модель должна не только обучать языковым правилам, но и представлять язык в неразрывной связи с культурой и духовностью.

Ключевые слова: устное народное творчество, фольклор, образование, лингводидактическое моделирование, сказки и легенды, песни, загадки, пословицы.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchini shaxs sifatida rivojlantirish, uning kommunikativ, ijtimoiy va kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish ustuvor vazifalardan hisoblanadi. Ayniqsa, til ta'limida mazkur vazifalarni amalga oshirishda ta'lim jarayonini ilmiy asosda loyihalash va modellashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu jihatdan, ta'lim-tarbiya jarayonini lingvo-didaktik modellashtirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb yo'nalishlaridan biridir. Lingvo-didaktik modellashtirish orqali tilni o'qitish jarayoni tizimli, izchil va natijaga yo'naltirilgan holda tashkil etiladi.

Ta'lim-tarbiya jarayonini lingvo-didaktik modellashtirish – bu til o'rgatish bilan tarbiya jarayonini o'zaro bog'lab, uni yaxlit bir tizim (model) ko'rinishiga keltirishdir. Xalq og'zaki ijodi (folklor) misolida bu jarayonni amalga oshirish muayyan pedagogik shart-sharoitlarni talab etadi. Integrallashgan yondashuv shartlari shuni ko'rsatadiki, lingvo-didaktik model shunchaki til qoidalarini o'rgatish emas, balki tilni madaniyat va ma'naviyat bilan uzviy bog'liqlikda taqdim etishi kerak.

Darsda grammatik mavzu (masalan, sifat darajalari) o'tilayotganda material sifatida xalq dostonlaridagi botirlar ta'rifi tanlanadi. Natijada o'quvchi ham til qoidasini o'rganadi, ham milliy qahramonlik g'oyalari bilan tanishadi. Kommunikativ-faoliyatli yondashuv shartlaridan biri sifatida model o'quvchini passiv tinglovchidan faol muloqot ishtirokchisiga aylantirishi lozim. Folklor matnlari ustida ishlashda faqat tahlil bilan cheklanmay, interaktiv muloqot muhitini yaratish zarur. Folklor matnlari ustida ishlashda quyidagi metodlardan foydalanish mumkin: maqollar asosida kichik sahna ko'rinishlari yaratish, topishmoqlar aytishuvini tashkil etish. Bu tilning jonli muloqotdagi vazifasini ko'rsatib beradi. Shuningdek, matn markazli (tekstotsentrik) o'qitish sharti ham

muhim ahamiyatga ega. Lingvo-didaktik modellashtirishda matn asosiy o'quv birligi hisoblanadi. Folklor asari (ertak, rivoyat) yaxlit bir model sifatida olinganida quyidagi didaktik talablar qo'yiladi:

1. **Matnning tarbiyaviy qiymati:** tanlangan folklor namunasi o'quvchi yoshiga mos va ijobiy xislatlarni targ'ib qiluvchi bo'lishi shart.
2. **Lisoniy boylik:** matn boy lug'at qatlamini (frazologizmlar, maqollar) o'z ichiga olishi kerak.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Milliy-madaniy kompetensiyani shakllantirish sharti o'quvchilarda til orqali dunyoqarashni kengaytirishga xizmat qiladi. Lingvokulturologik tahlilda so'zlarning tub ma'nosini milliy an'analar bilan bog'lab tushuntirish nazarda tutiladi. Masalan, "non", "duo", "oq fotiha" so'zlarining matndagi o'rnini orqali xalq falsafasini ochib berish mumkin. Bosqichma-bosqichlik (iyerarxiya) shartida lingvo-didaktik modelni qurishda murakkablik darajasini hisobga olish pedagogik zaruriyat hisoblanadi. Reseptiv bosqichda folklor matnini tinglash, tushunish va undagi yangi so'zlarni ajratish tushunilsa, reproduktiv bosqichda matn mazmunini qayta so'zlash hamda undagi lisoniy birliklardan foydalanish nazarda tutiladi. Produktiv (ijodiy) bosqichda esa folklor uslubida mustaqil matn yaratish, insho yozish yoki asar qahramoniga munosabat bildirish mumkin.

Texnologik va metodik ta'minot shartlaridan biri sifatida zamonaviy ta'limda lingvo-didaktik modelning samarali ishlashi uchun AKT vositalaridan foydalanish zarur. Jumladan:

- **Multimedia:** doston va ertaklarning audio hamda video variantlarini dars jarayoniga olib kirish;
- **Vizualizatsiya:** matndagi obrazli ifodalarni grafik tashkilotchilar (klaster, Venn diagrammasi) yordamida tahlil qilish.

Modellashtirishning kutilayotgan samarasi quyidagilarda namoyon bo'ladi. Ushbu pedagogik shartlar bajarilganda ta'lim jarayoni quyidagi ko'rinishni oladi:

Folklor matni (manba) → Lingvo-metodik tahlil (jarayon) → Nutqiy va ma'naviy kamolot (natija).

Bunday modellashtirish o'quvchining nafaqat savodxonligini, balki uning milliy o'zligini anglash darajasini ham yuksaltiradi. Lingvo-didaktik modellashtirish orqali tilni o'qitish jarayoni tizimli, izchil va natijaga yo'naltirilgan holda tashkil etiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Lingvo-didaktik modellashtirish til ta'limiga oid maqsad, mazmun, metod, vosita, shakl va natijalarni yagona tizim sifatida loyihalash hamda ularning o'zaro bog'liqligini ilmiy model asosida ifodalash jarayoni hisoblanadi. Mazkur modellashtirish quyidagilarni qamrab oladi: o'qitilayotgan tilning lingvistik xususiyatlari, nutqiy faoliyat turlari, o'quvchi shaxsining psixologik va individual jihatlari, pedagogik texnologiyalar, baholash va monitoring tizimi. Demak, lingvo-didaktik model ta'lim jarayonining nazariy va amaliy loyihasi hisoblanadi.

Ta'lim-tarbiya jarayonini lingvo-didaktik modellashtirishning asosiy maqsadlaridan biri o'quvchida tilni muloqot vositasi sifatida ongli, faol va mustaqil qo'llay olish ko'nikmalarini shakllantirishdir. Shuningdek, u quyidagi vazifalarni ham hal etadi: til birliklarini nutqiy vaziyatlarda qo'llashga o'rgatish, o'quvchining tafakkuri va nutq madaniyatini rivojlantirish, ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirish hamda ta'lim samaradorligini oshirish.

TAHLIL VA NATIJALAR

Quyida ta'lim-tarbiya jarayonini lingvo-didaktik modellashtirishning pedagogik shartlari va amaliy modellari tahlil qilamiz.

Pedagogik shartlar. Folklor materiallari asosida model yaratishda quyidagi shartlarga amal qilish lozim:

- vorisiylik va izchillik – tanlangan maqol, matal yoki doston parchalari o'quvchining yoshi va tilni o'zlashtirish darajasiga mos bo'lishi kerak;
- lingvokulturologik integratsiya – til birliklarini o'rgatishda ularning ortida turgan milliy urf-odatlar va qadriyatlarini tushuntirish zarur;
- kommunikativlik – folklor namunalari shunchaki yodlatish emas, balki ularni nutqiy vaziyatlarda qo'llashga o'rgatish lozim;
- estetik-axloqiy yo'naltirilganlik – har bir til materiali ma'lum bir tarbiyaviy maqsadga (vatanparvarlik, halollik, mehnatsevarlik va boshqalar) xizmat qilishi kerak.

Modellashtirish misollari (folklor asosida)

- A. Maqollar asosida “Nutqiy etiket” modeli.** Maqollar ixcham, mantiqiy va lingvistik jihatdan mukammal modellar hisoblanadi. Lingvistik maqsad – sinonimlar va antonimlar bilan ishlash, tarbiyaviy maqsad esa soʻz masʼuliyati va muomala madaniyatini shakllantirishdan iborat. Masalan: “Oynaning kiri yuvsu ketar, koʻngilning kiri aytsa ketar” yoki “Tilga ixtiyorsiz – elga eʼtiborsiz”. Model tuzilishi quyidagicha: maqolning leksik maʼnosini tushuntirish va “Soʻzning inson taqdiridagi oʻrni” mavzusida kichik munozara (debat) tashkil etish.
- B. Ertaklar asosida “Sintaktik qurilish” modeli.** Ertaklar orqali gap tuzilishi va hikoya qilish (narrativ) koʻnikmalari shakllantiriladi. Vazifa sifatida “Zumrad va Qimmat” ertagi parchasini tahlil qilish tavsiya etiladi. Lingvistik jihatdan feʼl zamonlari va ketma-ketlikni bildiruvchi bogʻlovchilar oʻrganiladi. Didaktik jihatdan esa mehnatsevarlik va kamtarlik kabi ijobiy sifatlar modellashtiriladi. Amaliy mashq sifatida oʻquvchilarga ertakni zamonaviy kontekstda, biroq milliy ruhni saqlagan holda qayta soʻzlab berish topshiriladi. Bu lingvo-kreativ modellashtirishning samarali koʻrinishi hisoblanadi.
- C. Tez aytishlar va topishmoqlar asosida “Fonetika va mantiq” modeli.** Tez aytishlar nutq apparatini rivojlantiradi va artikulyatsiyani takomillashtiradi. Masalan: “Oq choynakka oq qopqoq, koʻk choynakka koʻk qopqoq”. Topishmoqlar esa predmetning belgi va xususiyatlarini tasvirlash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi. Folklor yordamida modellashtirishda oʻquvchi tilni “quruq” qoidalar sifatida emas, balki tirik madaniyat sifatida qabul qiladi. Pedagogik shartlarning asosi shundaki, oʻqituvchi xalq ijodi namunalarini shunchaki misol sifatida keltirmasdan, ularni talabning dunyoqarashini shakllantiruvchi axloqiy va nutqiy andoza (etalon) sifatida taqdim etishi kerak.

Maqollar xalqning koʻp asrlik tajribasini ixcham shaklda jamlagan tayyor lingvo-didaktik modellardir. Quyida maqollar janri asosida til oʻrgatish va axloqiy tarbiyani birlashtirgan namunaviy dars ishlanmasi taqdim etiladi.

Dars ishlanmasi: “Maqol – aql chirogʻi”.

Darsning maqsadi:

- *lingvistik maqsad* – maqollardagi antonimlar, koʻchma maʼnoli soʻzlar va gapning grammatik qurilishini tushuntirish;
- *didaktik (tarbiyaviy) maqsad* – oʻquvchilarda toʻgʻrisoʻzlik, mehnatsevarlik va vaqtni qadrlash kabi fazilatlarini shakllantirish.

1-jadval: Maqolning lingvistik va didaktik tahlil modeli

Maqol tarkibi	Lingvistik tahlil (Til)	Didaktik tahlil (Tarbiya)
Tigʻ / Til	Ot soʻz turkumi, oʻzakdosh boʻlmagan soʻzlar.	“Tigʻ” – jismoniy kuch, “Til” – maʼnaviy kuch timsoli.
Bitar / Bitmas	Antonim feʼllar. Boʻlishli va boʻlishsiz shakl.	Yomon soʻzning asorati butun umrga qolishi haqida ogohlantirish.
Sintaktik qurilish	Murakkab bogʻlovchisiz qoʻshma gap modeli.	Ikki holatni qiyoslash orqali xulosa chiqarishga oʻrgatish.

1-bosqich: Vaziyatli modellashtirish (kirish). Oʻqituvchi darsni muammoli vaziyat bilan boshlaydi.

Vaziyat: “Ikki doʻst janjallashib qolishdi. Biri ikkinchisiga ogʻir botadigan soʻz aytdi. Keyin kechirim soʻradi, lekin doʻstining koʻngli baribir ogʻrib qoldi”.

Savol: “Shu vaziyatga mos keladigan qanday maqolni bilasiz?”

Kutilayotgan javob: “Tigʻ yarasi bitar, til yarasi bitmas”.

2-bosqich: Lingvo-didaktik tahlil (asosiy qism). Ushbu bosqichda maqolning tili va maʼnosi “skelet” shaklida tahlil qilinadi.

3-bosqich: Interaktiv mashqlar (mustahkamlash). “Modelni tikla” mashqi. Oʻquvchilarga maqolning birinchi qismi beriladi, ular mantiqiy va grammatik jihatdan ikkinchi qismini topishlari kerak: “Oz-oz oʻrganib... (dono boʻlur)”, “Mehnat, mehnatning tagi... (rohat)”. “Lingvo-kreativ” topshiriq. Berilgan maqol asosida kichik (5-6 gapdan iborat) hayotiy hikoya yozish topshiriladi. Mavzu: “Yaxshi bilan yursang – yetarsan murodga...”.

4-bosqich: Pedagogik shartlarning natijasi. Dars yakunida o'quvchi quyidagi modelni o'zlashtirgan bo'ladi:

- bilim – antonimlar va qo'shma gap qurilishini tushunadi; ko'nikma – nutqida xalq donoligidan o'rinli foydalanishni o'rganadi;
- munosabat (tarbiya) – so'zlashdan oldin o'ylash, nutqining boshqalarga ta'sirini his qilish mas'uliyati shakllanadi.

Uyga vazifa: "Oila va Vatan" mavzusidagi 5 ta maqolni daftarga yozib, ulardagi tushunarsiz so'zlarning izohli lug'atini tuzish.

Metodik tavsiya: Maqollar bilan ishlaganda o'quvchilarga ularning faqat so'zma-so'z ma'nosini emas, balki ko'chma (metaforik) ma'nosini ham tushunishga yordam berish lozim. Bu ularning mantiqiy tafakkurini (didaktik maqsad) sezilarli darajada rivojlantiradi. Lingvo-didaktik model quyidagi asosiy komponentlardan tashkil topadi:

1. **Maqsad komponenti** – o'quvchining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga yo'naltirilgan ta'lim maqsadlari belgilanadi.
2. **Mazmun komponenti** – til tizimi (leksika, grammatika, fonetika), nutqiy faoliyat turlari va madaniy-kommunikativ materiallar tanlanadi.
3. **Metod va texnologiyalar komponenti** – interfaol metodlar, kommunikativ yondashuv, muammoli ta'lim va loyihaviy faoliyat kiritiladi.
4. **Tashkiliy shakllar komponenti** – jamoaviy, guruhli, juftlik va individual ishlash shakllari qo'llaniladi.
5. **Natija va baholash komponenti** – o'quvchilarning nutqiy rivoji hamda kompetensiyalari baholanadi.

XULOSA

Lingvo-didaktik modellashtirishning pedagogik shartlari ichida eng muhimlaridan biri ta'lim maqsadlarining kompetensiyaga yo'naltirilganligidir. Lingvo-didaktik modellashtirishning ta'lim-tarbiya jarayonidagi ahamiyati shundaki, u ta'lim mazmunining izchilligini ta'minlaydi, o'qitish jarayonini rejalashtirishni yengillashtiradi, ta'lim natijalarini aniq prognoz qilish imkonini beradi hamda tarbiyaviy vazifalarni (madaniyat, muloqot etikasi, tolerantlik va boshqalar) til ta'limi bilan uyg'unlashtiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Madayev O. O'zbek xalq og'zaki poetik ijodi. – Toshkent: Mumtoz so'z, 2011.
2. Jo'rayev M. Folklorshunoslik asoslari. – Toshkent, 2009.
3. Eshonqul J. Epik tafakkur tadriji. – Toshkent: Fan, 2006.
4. Musaqulov A. O'zbek xalq lirikasi. – Toshkent: Fan, 1995.
5. Turdimov Sh. Etnos va epos. – Toshkent: O'zbekiston, 2012.
6. Файзиев Р. А., Хаитматов У. Т., Азаматов О. Х., Джуманиязов Ш. Р., Хасанова Х. Х. Использование теории нечетких множеств в экономическом анализе инвестиционных проектов // International Journal of Innovative Technologies in Economy. – 2018. – № 2(5(17)). – С. 44-48.
7. Xasanova X. Bank faoliyatida risklarni baholashning xalqaro tajribasi // Nashrlar. – 2024. – B. 172-175.
8. Isoxujayeva M. Я., Хасанова Х. Х. Электрон иқтисодиёт шароитларида рақамли компетентлик // Бизнес-эксперт. – 2020. – Б. 35-37.
9. Mamadiyarov Z., Khamdamov S. J., Makhmudov S., Isaev F. B., Kurbonov K., Boymurotov S., Khasanova K. Forecasting and planning the effectiveness of service activities in commercial banks // Proceedings of the 8th International Conference on Future Networks & Distributed Systems. – 2024. – Pp. 75-83.
10. Maxmudova D., Bahoroy R. Technologies of preparing future teachers for professional activity on the basis of a competence approach // Modern Science and Research. – 2023. – Vol. 2, No. 10. – Pp. 118-122.
11. Akmalovna M. D., Sadriddinovna B. R., Qizi B. E. Z. Maktabgacha ta'limda rivojlanuvchi texnologiyalarni qo'llash usullari // Science and Innovation. – 2023. – Vol. 2, Special Issue 13. – Pp. 538-540.
12. Sadriddinovna R. B. Malakaviy o'quv amaliyoti jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning didaktik ta'minoti // Образование, наука и инновационные идеи в мире. – 2025. – Т. 80, № 4. – С. 266-269.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.